JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA AFYA NA MASUALA YA UKIMWI

TAARIFA KUHUSU UTEKELEZAJI WA BAJETI YA WIZARA YA AFYA (FUNGU 52) KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 PAMOJA NA MAONI YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA HIYO KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026

(Kwa mujibu wa Kanuni ya 118(9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023)

Idara ya Kamati za Bunge
Ofisi ya Bunge,
Mtaa za Makole
S.L.P. 941
41104 DODOMA

2 JUNI, 2025

YALIYOMO

Ukurasa

YALIYOMO i
VIELELEZO ii
SEHEMU YA KWANZA 1
1.0 UTANGULIZI 1
SEHEMU YA PILI 2
2.0 UCHAMBUZI WA UTEKELEZAJI WA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 PAMOJA NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026 2
2.1 Mambo yaliyozingatiwa Wakati wa Uchambuzi 2
2.2 Ziara ya Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2024/2025 3
2.2.1 Yatokanayo na Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2024/2025 5
2.3 Utekelezaji wa Ushauri uliotolewa na Kamati Mwaka 2023/2024 5
2.4 Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 6
2.5 Hali ya Upatikanaji wa Fedha kwa Mwaka 2024/2025 8
2.6 Uchambuzi wa Mpango wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 11
2.6.1 Uchambuzi wa Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka 2025/2026 12
2.6.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 14
2.6.3 Bohari Kuu ya Dawa (MSD) 17
2.6.4 Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF) 19
2.6.5 Huduma za Matibabu ya Kibingwa na Ubingwa Bobezi 19
2.6.6 Uwekezaji wa Viwanda vya Kuzalisha Bidhaa za Dawa 20
SEHEMU YA TATU 24
3.0 MAONI NA USHAURI KAMATI 24
3.1 Kiwango Kidogo cha Utoaji wa Fedha za Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka 2024/2025 24
3.2 Uhaba wa Rasilimali Watu 24
3.3 Ukosefu wa Mtaji Bohari Kuu ya Dawa (MSD) 25
3.4 Madeni ya Bohari kuu ya Dawa (MSD) kwa Serikali 25
3.5 Madai ya Fedha za Mkopo za Mfuko wa Bima ya Afya (NHIF) 25
3.6 Utekelezaji wa Sheria ya Bima ya Afya kwa Wote 26
3.7 Kutokukamilika kwa Miradi ya Hospitali za Rufaa za Mikoa 26
3.8 Matumizi ya Mifumo ya TEHAMA 26
3.9 Sheria ya kusimamia huduma ya Uvunaji, Utunzaji na Upandikizaji wa Chembechembe na Viungo vya Mwili wa Binadamu 26
3.10 Magonjwa Yasiyoambukiza 27
3.11 Usajili wa Vituo vya Kutolea Huduma za Afya 27
3.12 Uimarishaji wa Viwanda vya ndani vya kuzalisha bidhaa za dawa 28
4.0 HITIMISHO 29

VIELELEZO

Kielelezo Na: 1 Hali ya Ukusanyaji wa Maduhuli kwa Kipindi cha Mwaka 2024/2025 (Hadi Machi, 2025) 7

Kielelezo Na: 2 Mchanganuo wa Fedha zilizoidhinishwa 2024/2025 na Fedha zilizopokelewa hadi Februari, 2025 9

Kielelezo Na: 3 Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli Fungu 52 kwa Mwaka 2025/2026 12

Kielelezo Na: 4 Mchanganuo wa Ongezeko la Fedha za Makadirio ya Makusanyo kwa Mwaka 2025/2026 13

Kielelezo Na: 5 Wizara ya Afya (Fungu 52) kwa Miaka Mitano 2021/2022 hadi 2025/2026 14

Kielelezo Na: 6 Mgawanyo wa Fedha zilizotengwa kwa ajili ya Wizara ya Afya kwa Mwaka 2025/2026 16

TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA AFYA NA MASUALA YA UKIMWI KUHUSU UTEKELEZAJI WA BAJETI YA WIZARA YA AFYA KWA MWAKA FEDHA 2024/2025 PAMOJA NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA HIYO KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023 naomba kuwasilisha mbele ya Bunge lako Tukufu, Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Afya na Masuala ya UKIMWI kuhusu Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Afya kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, pamoja na Maoni na Ushauri wa Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.

Mheshimiwa Spika, Taarifa hii imegawanyika katika sehemu tatu (3) zifuatazo: -

(a) **Sehemu ya Kwanza** - Utangulizi;

(b) **Sehemua ya Pili** - Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Afya kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025; na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Afya (Fungu 52) kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026; na

(c) **Sehemu ya Tatu** - Maoni na Ushauri wa Kamati.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA UTEKELEZAJI WA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 PAMOJA NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026

2.1 Mambo yaliyozingatiwa Wakati wa Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, Ili kuliwezesha Bunge kufuatilia Utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025; na kushauri ipasavyo kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026, Kamati ilifanya uchambuzi kwa kuzingatia mambo makuu matatu (3) ambayo ni: -

(i) Taarifa ya Utekelezaji wa Ushauri wa Kamati kuhusu Bajeti ya Wizara ya Afya uliotolewa Mwaka wa Fedha 2024/2025;

(ii) Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Afya kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025; na

(iii) Taarifa ya Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Afya kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla, uchambuzi huu unalenga kuliwezesha Bunge kujiridhisha na utekelezaji wa mipango na mwenendo wa matumizi ikilinganishwa na madhumuni ya Bunge kuidhinisha bajeti husika.

2.2 Ziara ya Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2024/2025

Mheshimiwa Spika, Kwa Mujibu wa Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Bunge, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Afya na Masuala ya UKIMWI ilitembelea na kukagua utekelezaji wa baadhi ya miradi ya maendeleo inayotekelezwa na Wizara ya Afya.

Mheshimiwa Spika, Jumla ya miradi minne (4) ilitembelewa na kukaguliwa katika Mkoa wa Mara, Simiyu, Geita na Dodoma, lengo likiwa ni kujiridhisha na mwenendo wa utekelezaji wa Miradi hiyo na kupima endapo utekelezaji wake utaweza kuyafikia malengo yaliyokusudiwa na kuleta tija kwa wananchi. Miradi hiyo ni pamoja na uimarishaji wa Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Mara (Mradi Namba 5411), Uimarishaji wa Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Simiyu (Mradi Namba 5411), Uimarishaji wa Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Geita (Mradi Namba 5411), na Uimarishaji wa Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Benjamini Mkapa (Mradi Na. 5428).

Mheshimiwa Spika, Naomba kulijulisha Bunge kuwa, katika miradi hiyo iliyokaguliwa, ipo miradi ambayo haijakamilika kwa wakati kutokana na changamoto ya fedha. Miradi hiyo ni ujenzi wa jengo la tiba ya mionzi katika hospitali ya kanda ya Benjamini Mkapa, Dodoma ambapo mradi ulianza 7Juni 2022 na ulitarajiwa kukamilika 6 Juni 2025. Hata hivyo, hadi Kamati inatembelea mradi huu mwezi

Machi, 2025 mradi ulikuwa umefika **asilimia 57** badala ya **asiilimia 91**. Aidha, mradi umepokea **Shilingi 8,412,869,672.12** sawa na **asilimia 27.65** ya **Shilingi 30,421,863,042.69** zilizokuwa zimetengwa ambazo zilitarajiwa kutolewa katika kipindi cha miaka mitatu.

Aidha, mradi wa Hospitali ya Rufaa ya Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere, Mara; ambayo ujenzi wake ni awamu na ulianza mwaka 1980. Hivi sasa mradi upo katika awamu ya tano na unatekelezwa chini ya mkandarasi mkuu Prince *General Investment Ltd* kwa gharama ya **Shilingi 14,739,338,399.21** ambapo ameshalipwa **Shilingi 4,000,000,000.00.** Vilevile, katika awamu ya tano Wizara iliingia Mkataba wa kuingiza umeme na TEMESA kwa gharama ya **Shilingi 4,388,665,587.57** ambapo hadi sasa bado hajalipwa na utekelezaji wake umefika **asilimia 58**. Kazi ya ujenzi inatarajiwa kumalizika 2025 na ujenzi umefika asilimia **15**.

Mradi mwingine ni Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Geita ambayo inamradi wa ujenzi wa jengo la maabara na jengo la mama na mtoto sambamba na ujenzi wa ukuta, ujenzi wa barabara ndani ya hospitali na njia ya watembea kwa miguu na mfumo wa maji taka. Gharama za mradi ni **Shilingi 13,213,606,303.33** ambapo hadi sasa zimetolewa **Shilingi 4,505,583,851.67** na Ujenzi umefika **asilimia 50**

2.2.1 Yatokanayo na Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2024/2025

Mheshimiwa Spika, Kufuatia ukaguzi wa miradi hiyo, Kamati ilibaini mambo yafuatayo: -

(a) Fedha za miradi kutolewa kwa kuchelewa licha ya mwaka wa fedha kuelekea ukingoni;

(b) Fedha kutolewa kwa kiwango kidogo chini ya asilimia 50 hadi kufikia mwezi Machi, 2025; na

(c) Upungufu wa Wataalam wa Afya, Mfano, Madaktari bingwa wa magonjwa ya Ngozi.

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla imebainika kuwa mwenendo wa utekelezaji wa miradi ya maendeleo si wa kuridhisha ikilinganishwa na muda uliobaki wa miezi miwili tu kwa mwaka wa fedha wa utekelezaji wa miradi hiyo kuisha. Hali hii inasababisha miradi kutokukamilika ndani ya muda uliopangwa na kutokuyafikia matarajio ya wananchi ya kupata huduma bora zilizokusudiwa. Vile vile kusababisha mabadiliko katika gharama za utekelezaji wa miradi hiyo endapo haitakamilika ndani ya muda uliopangwa.

2.3 Utekelezaji wa Ushauri uliotolewa na Kamati Mwaka 2023/2024

Mheshimiwa Spika, Katika taarifa ya Kamati iliyowasilishwa Bungeni kuhusu Bajeti ya Wizara ya Afya (Fungu 52) kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025. Kamati ilitoa ushauri katika maeneo kumi na tisa (19). Uchambuzi wa Kamati

umebaini kuwa, kwa kiasi, Serikali imetekeleza ushauri wa Kamati na inaendelea kutekeleza kwa yale ambayo bado hayajatekelezwa. Katika taarifa hii, Kamati itaendelea kuyasisitiza maeneo ambayo bado hayajatekelezwa kikamilifu.

2.4 Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025

Mheshimiwa Spika, Katika uchambuzi wa Kamati wa Fungu 52 makadirio ya Wizara yalikuwa ni kukusanya maduhuli kiasi cha **Shilingi 819,977,862,602.14** kutoka katika vyanzo mbalimbali.

Mheshimiwa Spika, Kamati imebaini kuwa katika vyanzo vya maduhuli vilivyobainishwa na Wizara, chanzo cha hospitali za Kanda, Maalum, Taifa, pamoja na Taasisi zilizo chini ya Wizara ndicho kinachangia kwa kiasi kikubwa ambapo hadi mwezi Februari, 2025 chanzo hicho kimekusanya jumla ya **Shilingi 340,162,500,399.79** sawa na **asilimia 62** ya lengo la chanzo hicho. Kielelezo kifuatacho kinaonesha mchanganuo wa makusanyo ya maduhuli.

Kielelezo Na: 1 Hali ya Ukusanyaji wa Maduhuli kwa Kipindi cha Mwaka 2024/2025 hadi Machi, 2025

NA	CHANZO CHA MAKUSANYO	KIASI KILICHOIDHINISHWA KUKUSANYWA	KIASI KILICHOKUSANYWA HADI FEBRUARI 2025	ASILIMIA (%)
1.	Makao Makuu ya Wizara	70,756,146,439.69	42,076,503, 664.72	59
2.	Hospitali za Rufaa za Mikoa	134,171,499, 810.31	84,971,219,144.71	63
3.	Taasisi zilizo chini ya Wizara	551,866,060,247.58	340,162,500,399.79	62
JUMLA		**756,793,706,497.58**	**467,210,223,209.22**	**62**

Chanzo: Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti (Fungu 52) hadi Februari 2025 iliyowasilishwa kwenye Kamati

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla hali ya makusanyo ni ya kuridhisha. Uchambuzi wa Makadirio ya Makusanyo ya Mapato yatokanayo na utoaji wa Huduma kwa Hospitali za Rufaa za Mikoa kwa kipindi cha Julai 2024 hadi Februari 2025 unaonesha baadhi ya hospitali zimefanya vizuri sana katika makusanyo kwa kuvuka asilimia themanini (80%) ya makusanyo. Hospitali hizo ni Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Njombe (104%), Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Simiyu (89%), Hospitali ya Taifa ya Afya ya Akili Mirembe (84%) na Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Arusha - Mt. Meru (83%).

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Kamati umebaini pia maeneo ambayo hayakufanya vizuri kwa kigezo cha makusanyo yake kutokuvuka asilimia hamsini (50%) hadi mwezi Februari 2025 ambayo ni Maabara ya Taifa (2%), Elimu ya Afya kwa Umma (31%), Baraza la Mazingira (31%), Baraza la Optometri (33%), Baraza la Uuguzi na

Ukunga (39%),Taasisi ya Taifa ya Utafiti wa Magonjwa ya Binadamu - NIMR (43%), Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Kigoma - Maweni (47%), Hospitali ya Kanda ya Burigi Chato (42%), Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Shinyanga (47%), Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Katavi (48%), Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Mbeya (49%) na Hospitali ya Kanda ya Ziwa - Bugando (49%).

Mheshimiwa Spika, Ni rai ya Kamati kuwa, pamoja na kwamba umebaki muda mchache kufika mwisho wa mwaka fedha 2024/2025; ipo haja ya kuhakikisha makusanyo yanapatikana hasa kwa maeneo ambayo hayajavuka asilimia hamsini (50%).

2.5 Hali ya Upatikanaji wa Fedha kwa Mwaka 2024/2025

Mheshimiwa Spika, Katika Bajeti ya mwaka wa Fedha 2024/2025, Wizara ya Afya (Fungu 52) iliidhinishiwa kiasi cha **Shilingi 1,311,837,466,000.00.** Kati ya fedha hizo, **Shilingi 632,267,220,000.00** ambazo ni sawa na **asilimia 48** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na kiasi cha **Shilingi 679,570,246,000.00** ambazo ni sawa na **asilimia 52** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa hadi kufikia mwezi Februari, 2025 hali ya utolewaji wa fedha za Matumizi ya Kawaida ni ya kuridhisha kwani fedha zimetolewa kiasi cha **Shilingi 340,362,963,132.00** sawa na **asilimia 54** ya fedha zote za Matumizi ya Kawaida zilizoidhinishwa mwaka 2024/2025.

Mheshimiwa Spika, Hali ya upatikanaji wa fedha kwa ajili ya miradi ya maendeleo ni ya wastani kwani kimetolewa kiasi cha **Shilingi 470,173,048,480.05** ambazo ni sawa na **asilimia 69** ya fedha zote zilizoidhinishwa kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo.

Kati ya fedha hizo za miradi ya maendeleo, fedha za ndani zilizopokelewa ni **Shilingi 242,265,195,109.00** sawa na **asilimia 58**; na fedha za nje zilizopokelewa ni **Shilingi 227,907,853,372.00** sawa na **asilimia 87** kama inavyoonekana katika kielelezo Na. 2.

Kielelezo Na: 2 Mchanganuo wa Fedha zilizoidhinishwa 2024/2025 na Fedha zilizopokelewa hadi Februari, 2025

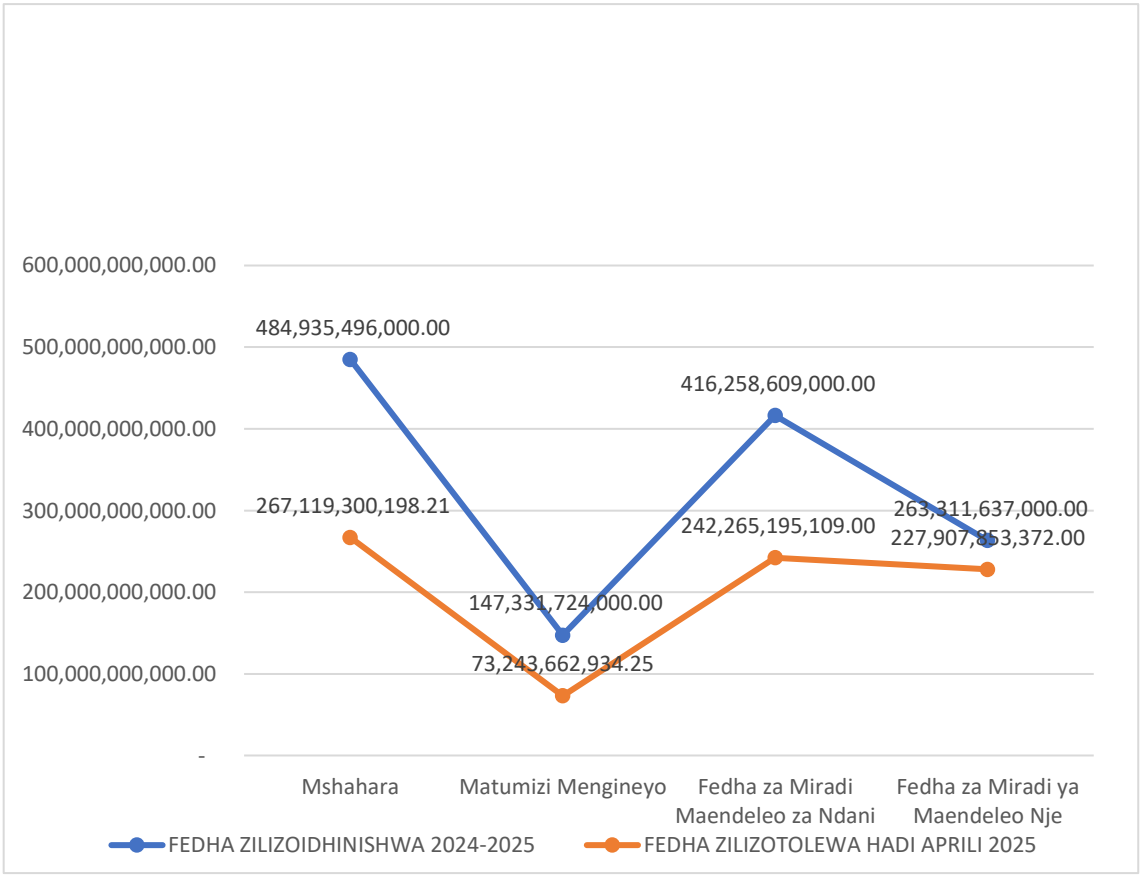

Chanzo; Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Afya kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 iliyowasilishwa kwenye Kamati

Mheshimiwa Spika, Mwenendo wa utolewaji wa fedha za ndani kwa ajili ya miradi ya maendeleo ni wa wastani kwani uchambuzi unaonesha miradi hamsini na tano (55) ya maendeleo iliidhinishiwa fedha za ndani. Hata hivyo, miradi ishirini na nne (24) tu ndio iliyopokea fedha hadi mwezi Februari, 2025 ikiwa ni sawa na **asilimia 44** tu ya miradi yote iliyoidhinishiwa fedha za ndani. Kati ya miradi 24 iliyopokea fedha za ndani, miradi tisa (9) imepokea fedha zote (100%) za ndani iliyoidhinishiwa. Baadhi ya miradi iliyopokea fedha zote ilizoidhinishiwa hadi kufika Februari 2025 ni Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Katavi, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Mara, Taasisi ya Saratani-Ocean Road, Hospitali ya Magonjwa ambukizi-Kibong'oto, Hospitali ya Kanda Kaskazini (KCMC) na Hospitali ya Mifupa Muhimbili (MOI).

Mheshimiwa Spika, Imebainika kuwa miradi thelathini na moja (31) ya maendeleo haikupokea kiasi chochote cha fedha za ndani zilizoidhinishwa kwa ajili ya miradi hiyo. Baadhi ya miradi hiyo ni Hospitali ya Mama na Mtoto Dodoma, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Tanga - Bombo, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Kagera, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Manyara, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Kilimanjaro - Mawenzi, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Mbeya, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Arusha - Mount Meru, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Shinyanga, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Singida, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Songwe, Taasisi ya Moyo ya Jakaya Kikwete, Hospitali

ya Taifa Muhimbili na Hospitali ya Kanda ya ziwa Bugando.

Mheshimiwa Spika, Kwa mwenendo huu wa utoaji fedha za ndani kwa ajili ya miradi ya maendeleo ni kiashiria cha kuwepo kwa ucheleweshaji wa utekelezaji wa miradi ya maendeleo. Ni muhimu sasa, Serikali kuhakikisha fedha zote zilizoidhinishwa na Bunge zinatolewa kabla ya mwaka wa fedha 2024/2025 kuisha ili kufikia malengo ya utekelezaji wa kila mradi uliokusudiwa.

2.6 Uchambuzi wa Mpango wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa taarifa ya Kamati umezingatia miongozo mbalimbali kama vile Dira ya Taifa ya Maendeleo (2025), Sera ya Afya ya Mwaka 2007, Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2021/22 – 2025/26, Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka Mmoja (2025/26), Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2020, Mpango Mkakati wa Tano wa Sekta ya Afya (HSSP-V 2021-2026), Mpango Mkakati wa Wizara 2020/2021-2025/2026 na Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDG's 2030).

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya uchambuzi wa makadirio ya mapato na matumizi pamoja na shughuli za Wizara ya Afya kwa mwaka wa fedha 2025/2026 kama ifuatavyo: -

2.6.1 Uchambuzi wa Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka 2025/2026

Mheshimiwa Spika, Makadirio ya makusanyo ya maduhuli ya Wizara ya Afya katika mwaka wa fedha 2025/2026 ni **Shilingi 819,977,862,602.14**. Kielelezo kifuatacho kinaonesha mchanganuo wa makadirio ya makusanyo kutoka katika kila chanzo.

Kielelezo Na: 3 Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli Fungu 52 kwa Mwaka 2025/2026

CHANZO CHA MAKUSANYO	KIASI
Makao Makuu ya Wizara	74,207,303,307.00
Hospitali za Rufaa za Mikoa	153,792,696,693.00
Taasisi, Hospitali za Taifa, Maalum na Kanda	591,977,862,602.14
JUMLA	**819,977,862,602.14**

Chanzo: Randama ya Wizara ya Afya ya Mwaka 2025/2026 iliyowasilishwa kwenye Kamati

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Kamati umebaini ongezeko la makadirio ya makusanyo kwa mwaka 2025/2026 ambapo zimeongezeka **Shilingi 63,184,156,104.56** sawa na ongezeko la **asilimia 8** ukilinganisha na makadirio ya makusanyo ya maduhuli kwa mwaka 2024/2025. Ongezeko hili lipo katika vyanzo vyote vya makusanyo ambapo ongezeko kubwa ni la Hospitali za Rufaa za Mikoa ambapo makusanyo yake yameongezeka kwa **asilimia 14** kama inavyoonekana katika kielelezo namba 4.

Kielelezo Na: 4 Mchanganuo wa Ongezeko la Fedha za Makadirio ya Makusanyo kwa Mwaka 2025/2026

Maelezo	Makadirio ya Makusanyo 2024/2025	Makadirio ya Makusanyo 2025/2026	Kiasi Ongezeko	Asilimia Ongezeko
Makao Makuu	70,756,146,439.69	74,207,303,307.00	3,451,156,867.31	**+5**
Hosp za Rufaa za Mikoa	134,171,499,810.31	153,792,696,693.00	19,621,196,882.69	**+14**
Taasisi	551,866,060,247.58	591,977,862,602.14	40,111,802,354.56	**+7**
JUMLA KUU	**756,793,706,497.58**	**819,977,862,602.14**	**63,184,156,104.56**	**+8**

Chanzo; *Randama ya Wizara ya Afya 2025/2026 iliyowasilishwa kwenye Kamati*

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza jitihada mbalimbali zinazofanyika na kuhakikisha kiwango cha makadirio ya makusanyo kinaongezeka kila mwaka. Ni vema Serikali kuhakikisha inakuwa na mifumo imara ya ukusanyaji wa maduhuli ili kuzuia uvujaji wa mapato.

Vilevile, ipo haja ya Serikali kuangalia kwa kina kiasi cha makadirio yanayotengwa kwa baadhi ya vyanzo ambavyo havifanyi vizuri ili kupunguza kiwango cha makadirio hayo badala ya kuwa na makadirio ya makusanyo makubwa ambayo hayatekelezeki. Kwa Mfano, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Shinyanga mwaka 2024/2025 ilikadiriwa kukusanya **Shilingi 3,271,941,747.00** ambapo hadi mwezi Februari 2025 ilikusanya **asilimia 49** tu. Hospitali hiyo kwa mwaka wa fedha 2025/2026 imekadiriwa kukusanya **Shilingi 4,000,000,000.00** ikiwa ni ongezeko la **Shilingi 728,058,253.00**.

Mheshimiwa Spika, Maeneo mengine ambayo hayakufanya vizuri lakini yameongezewa makadirio kwa mwaka 2025/2026 ni Baraza la Uuguzi na Ukunga, Taasisi ya Taifa ya Utafiti wa Magonjwa ya Binadamu - NIMR, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Katavi, Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Mbeya na Hospitali ya Kanda ya Ziwa - Bugando.

2.6.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026

Mheshimiwa Spika, Kamati inaipongeza Serikali kwa kuona umuhimu wa Sekta ya Afya na kuongeza bajeti ya Wizara ya Afya kila mwaka ambapo kwa miaka mitano mfululizo kumekuwa na ongezeko la fedha zinazotengwa kwa ajili ya bajeti ya Wizara ya Afya (fungu 52) kama inavyoonekana katika kielelezo namba 5.

Kielelezo Na: 5 Wizara ya Afya (Fungu 52) kwa Miaka Mitano 2021/2022 hadi 2025/2026

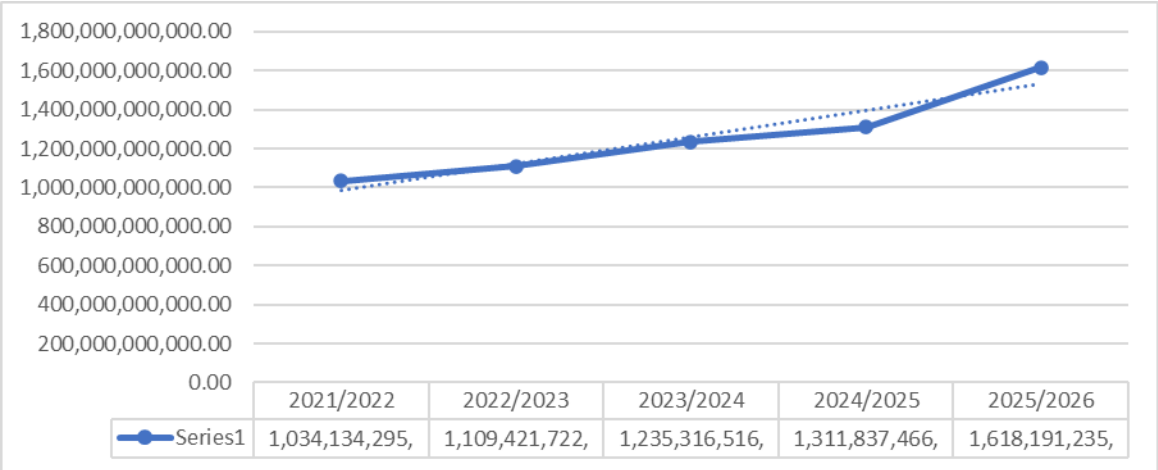

Chanzo; Randama 2021/2022 hadi 2025/2026 zilizowasilishwa kwenye Kamati

Mheshimiwa Spika, Kwa Mwaka 2025/2026 fedha zinazoombwa kuidhinishwa kwa ajili ya Wizara ya Afya (Fungu 52) ni **Shilingi 1,618,191,235,000.00.** Hili ni ongezeko la **asilimia 23** ikilinganishwa na **Shilingi 1,311,837,466,000.00** zilizoidhinishwa mwaka 2024/25. Kati ya fedha zinazoombwa kwa ajili ya Wizara ya Afya **Shilingi 626,433,136,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **Shilingi 991,758,099,000.00** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Kwa upande wa Fedha za Matumizi ya Kawaida **Shilingi 151,015,017,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na **Shilingi 475,418,119,000.00** ni kwa ajili ya Mishahara ya watumishi.

Mheshimiwa Spika, Kati ya fedha zilizotengwa kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo, fedha za ndani ni **Shilingi 564,458,609,000.00** na fedha za nje ni **Shilingi 427,299,490,000.00**. Kielelezo kifuatacho kinaonesha mchanganuo wa fedha zilizotengwa.

Kielelezo Na: 6 Asilimia ya Mgawanyo wa Fedha zilizotengwa kwa ajili ya Wizara ya Afya kwa Mwaka 2025/2026

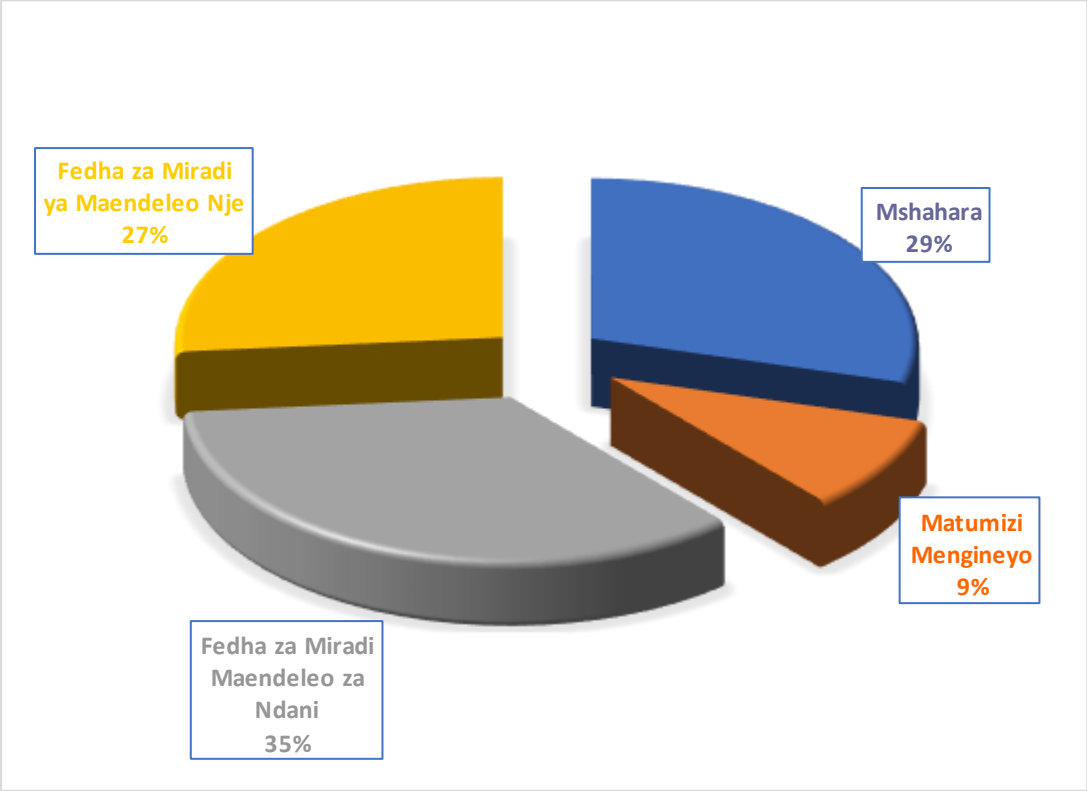

Chanzo; Randama ya Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Afya kwa Mwaka 2025/2026 iliyowasilishwa kwenye Kamati

Mheshimiwa Spika, Ongezeko hili la **asilimia 23** ya fedha zinazoombwa kwa ajili ya bajeti ya Wizara ya Afya kwa mwaka 2025/2026; lipo katika Fedha za Matumizi ya Mengineyo ambapo zimeongezeka kwa **asilimia 2** ukilinganisha na mwaka wa fedha uliopita 2024/2025. Vilevile, kwa upande wa fedha za miradi ya maendeleo, fedha za ndani za miradi ya maendeleo zimeongezeka kwa **asilimia 36**, na fedha za nje za miradi ya maendeleo zimeongezeka kwa **asilimia 62**.

Mheshimiwa Spika, Ni imani ya Kamati kuwa, Serikali itaendelea kuongeza fedha kwa ajili ya Wizara ya Afya ili

kuendelea kuongeza kasi ya kuboresha Sekta hii muhimu inayogusa maisha ya kila Mtanzania. Aidha, fedha zote zitolewe kwa wakati ili kutimiza malengo yaliyowekwa kwa mwaka wa fedha husika.

2.6.3 Bohari Kuu ya Dawa (MSD)

Mheshimiwa Spika, Katika uchambuzi wa Taarifa ya Utendaji ya Bohari ya Kuu ya Dawa, Kamati imebaini changamoto ya mtaji, ambapo katika mwaka wa fedha 2022/23, ombi la kupewa mtaji liliwasilishwa kupitia Wizara ya Afya. Lengo la mtaji unaoombwa ni kuongeza ufanisi wa MSD ili itekeleze vema majukumu yake iliyokasimiwa ambayo ni Uzalishaji, Ununuzi, Utunzaji na Usambazaji wa bidhaa za Afya kwenda kwenye vituo vya umma vya kutolea huduma za Afya na vile vya binafsi vilivyoidhinishwa na Wizara ya Afya.

Mheshimiwa Spika, Itakumbukwa kuwa katika taarifa ya Kamati kuhusu bajeti ya Wizara ya Afya kwa miaka miwili mfululizo (2023/2024 na 2024/2025), Kamati imekuwa ikitoa msisitizo kwa Serikali kutoa mtaji kiasi cha **Shilingi Bilioni 561.5.** Kamati inaishukuru Serikali kwa kuchukua hatua za awali ambapo mwaka wa fedha 2023/2024 umetolewa mtaji wa kiasi cha **Shilingi bilioni 100.** Pamoja na jitihada za Serikali, Bohari kuu ya Dawa imefanya jitihada na kufanikiwa kupata kiasi ya **shilingi bilioni 162.5.** Hivyo, Kwa sasa mtaji unaoombwa ni **Shilingi bilioni 300** kwa mchanganuo wa **Shilingi bilioni 150** zinahitajika kuwezesha ununuzi wa dawa, **Shilingi bilioni 110** kwa ajili

ya kulipa madeni ya washitiri, **Shilingi bilioni 24.1** kwa ajili ya ujenzi wa Maghala, **Shilingi bilioni 15.4** kwa ajili ya ujenzi wa Viwanda.

Mheshimiwa Spika, Vilevile, Bohari Kuu ya Dawa imekua ikiidai Serikali ambapo yamekuwepo madeni yanayoongezeka kila mwaka kwenye vituo vya afya yaliyogawanyika kwenye makundi mawili. Moja ya kundi hilo ni bidhaa zinazotolewa kwa vituo vya kutolea huduma za afya nchini kwa matarajio ya kulipwa pindi vituo vitakapokuwa na fedha, na kundi la pili ni gharama za Utunzaji na Usambazaji wa bidhaa za Miradi Misonge ambapo Serikali iliingia makubaliano ya kuchangia gharama hizi. Jumla ya madeni yote yanayohusu Ununuzi, Utunzaji na Usambazaji wa bidhaa za afya ni **Shilingi bilioni 434.2**.

Mheshimiwa Spika, Hadi kufikia mwezi Machi, 2025, mchanganuo wa madeni ya bidhaa zilizosambazwa unaonesha kuwa vituo vya kutolea huduma za afya vilivyopo chini ya Wizara ya Afya vinadaiwa **Shilingi bilioni 46.4** na vituo vilivyopo chini ya OR-TAMISEMI vinadaiwa **Shilingi bilioni 83.1**. Kwa upande wa bidhaa za afya za Miradi Misonge, Serikali inadaiwa **Shilingi bilioni 305** kwa ajili ya huduma ya utunzaji na usambazaji wa bidhaa hizo.

Mheshimiwa Spika, Ni vema Serikali ikatoa kipaumbele kwa kutoa mtaji kwa Bohari Kuu ya Dawa kwani ikiwa kiasi kinachoombwa cha mtaji kitapatikana kitaiwezesha Bohari Kuu ya Dawa kununua mahitaji yote ya bidhaa za Afya bila kusubiri fedha za vituo vya kutolea huduma za

Afya. Aidha, madeni yote inayodaiwa Serikali yatafutiwe ufumbuzi ili kunusuru ustahimlivu wa Bohari ya Dawa.

2.6.4 Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF)

Mheshimiwa Spika, Kumekuwepo na changamoto mbalimbali zinazoukabili Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya. Moja ya changamoto kubwa ni madeni ya mikopo ya muda mrefu ambayo Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya ilitoa kwa taasisi mbalimbali za Serikali. Mwaka 2010, ulitolewa Mkopo kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa ajili ya ununuzi wa magari ya polisi **Shilingi bilioni 45,445,479,256.77**. Mwaka 2012, ulitolewa mkopo kwa Mamlaka ya Taifa ya Vitambulisho (NIDA) **Shilingi bilioni 17,329,680,538.12**. Mwaka 2012, ulitolewa mkopo kwa Taasisi ya Mifupa ya MOI kwa ajili ya ujenzi wa jengo pacha **Shilingi bilioni 18,164,741,000.00**. Mwisho, mwaka 2010 ulitolewa mkopo kwa ajili ya ujenzi wa Hospitali ya Benjamin Mkapa **Shilingi 129,351,401,000.00**.

Mheshimiwa Spika, Mikopo hiyo yenye jumla ya **Shilingi bilioni 210,291,301,794.89** inasababisha mzigo mkubwa wa kifedha na kupunguza uwezo wa Mfuko kuwekeza katika huduma muhimu na miundombinu.

2.6.5 Huduma za Matibabu ya Kibingwa na Ubingwa Bobezi

Mheshimiwa Spika, Huduma za matibabu ya kibingwa na ubingwa bobezi ni huduma zinazotolewa na wataalamu waliobobea katika maeneo maalum ya tiba zinazojumuisha huduma ya uvunaji, utunzaji na upandikizaji

wa chembechembe na viungo vya mwili wa binadamu zinazolenga kusaidia na kuokoa maisha ya wananchi.

Mheshimiwa Spika, Uanzishwaji wa huduma ya matibabu ya kibingwa na bingwa bobezi imekuwa ni hatua muhimu na chachu katika kuboresha afya ya wananchi na kuimarisha mfumo wa afya nchini. Faida ya kuwapo kwa huduma hizi ni pamoja na kutoa matibabu ya hali ya juu kwa magonjwa kama Saratani, matatizo ya moyo, figo, mishipa ya fahamu na upasuaji wa hali ya juu na hivyo kupunguza gharama za matibabu nje ya nchi. Aidha, huduma hizi pia zimekuwa kichocheo cha kuvutia wagonjwa kutoka nchi jirani kama vile Kenya, Uganda, Malawi na Zambia kuja kupata matibabu.

Mheshimiwa Spika, Wakati Serikali inaendelea na kuboresha huduma hizi kwa kusomesha madaktari pamoja na kuendelea kuwekeza kwa kununua vifaa, ni vema kuhakikisha kunakuwepo na sheria mahsusi kwa ajili ya huduma ya uvunaji, utunzaji na upandikizaji wa chembechembe na viungo vya mwili wa binadamu. Sheria hii itasaidia sana kuweka namna nzuri ya utoaji wa huduma hii pamoja na maslahi ya pande zote mbili kwa wananchi na hata wageni toka nje ya nchi.

2.6.6 Uwekezaji wa Viwanda vya Kuzalisha Bidhaa za Dawa

Mheshimiwa Spika, Azma ya Serikali kama ilivyotamkwa katika Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi 2020 – 2025 ni kuweka mazingira wezeshi kwa wawekezaji/sekta binafsi kujenga viwanda vya kuzalisha dawa na vifaa tiba

nchini. Kamati imebaini kuwepo kwa maendeleo makubwa yaliyofanywa na Serikali kupitia Wizara ya Afya ambapo sekta binafsi imewekeza kwa kiwango kikubwa kwa kuanzisha viwanda vya kuzalisha bidhaa za dawa ambavyo vimechochea upatikanaji wa bidhaa za dawa nchini.

Mheshimiwa Spika, Licha ya Serikali kuendelea kuweka mazingira wezeshi kwa ajili ya uzalishaji wa bidhaa za dawa nchini, bado kumekuwepo na changamoto mbalimbali zinazoathiri uzalishaji wa bidhaa hizo na uwekezaji kwa ujumla. Changamoto hizo ni kama ifuatavyo; -

(a) Bohari Kuu ya Dawa kuchelewesha malipo ya fedha kwa wazalishaji wa bidhaa za dawa;

(b) Kuwepo kwa Mamlaka nyingi za udhibiti wa bidhaa za dawa na malighafi za kutengeneza bidhaa za dawa, kwa Mfano, Mamlaka ya Dawa na Vifaa Tiba -TMDA, Tume ya Nguvu za Atomiki Tanzania-TAEC, Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali-GCLA, Bodi ya Sukari Tanzania-SBT, Shirika la Viwango Tanzania-TBS na Wakala wa Vipimo-WMA;

(c) Uwepo wa utitiri wa kodi wakati wa uingizaji wa malighafi za kuzalisha bidhaa za dawa na baada ya kuzalisha bidhaa za dawa;

(d) Kukosekana kwa masoko ya uhakika ndani ya nchi kutokana na ushindani mkubwa wa bidhaa za dawa

kutoka nje ya nchi ambapo bidhaa hizo huuzwa kwa bei ya chini. Mfano bidhaa za dawa kutoka India na China; na

(e) Kukosekana kwa nishati (umeme) ya uhakika viwandani jambo linalosababisha shughuli za uzalishaji kusimama kwa saa kadhaa.

Mheshimiwa Spika, Ili kuendelea kulinda wawekezaji wa ndani na kuboresha mazingira ambayo yatavutia wawekezaji wengi zaidi, ni vema Serikali kutafuta ufumbuzi kwa haraka na kutatua changamoto zote zinazowakabili wawekezaji hao ili kuweza kuimarisha zaidi uzalishaji na upatikanaji wa bidhaa za dawa nchini.

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI NA USHAURI KAMATI

Mheshimiwa Spika, Baada ya uchambuzi wa Bajeti kwa kuzingatia taarifa ya utekelezaji wa Bajeti ya mwaka wa fedha 2024/2025, pamoja na makadirio ya mapato na matumizi kwa mwaka 2025/2026 kwa Wizara ya Afya (Fungu 52), Kamati inaipongeza Serikali kwa hatua kubwa ya kuhakikisha maboresho makubwa yanafanyika na hatimae kuwa na huduma bora za afya, kwani afya ndio msingi wa uhai na maendeleo ya mtu mmoja mmoja na hata taifa kwa ujumla.

Mheshimiwa Spika, Naomba kutoa maoni na ushauri wa Kamati ambao unalenga kuboresha zaidi na kuhakikisha wananchi wanapata huduma bora za afya.

3.1 Kiwango Kidogo cha Utoaji wa Fedha za Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka 2024/2025

Serikali itoe fedha zote zilizoidhinishwa kwa ajili ya miradi ya maendeleo ili miradi iliyokusudiwa ikamilike mapema na kuwanufaisha wananchi.

3.2 Uhaba wa Rasilimali Watu

Serikali iendelee kutoa vibali vya ajira kwa sekta ya Afya kwani sekta hii ndio msingi wa nguvu kazi ya Taifa.

3.3 Ukosefu wa Mtaji Bohari Kuu ya Dawa (MSD)

Serikali itoe mtaji wa **Shilingi bilioni 300** kwa Bohari Kuu ya Dawa (MSD), ili kuongeza ufanisi na kuboresha upatikanaji wa bidhaa za Afya, kusaidia uwekezaji kwenye viwanda na kuongeza uwezo wa kuhifadhi bidhaa za afya kwa kujenga maghala ya kutosha. Kukosekana kwa mtaji huo kunasababisha Bohari Kuu ya Dawa kushindwa kutekeleza majukumu yake ya msingi kwa ufanisi.

3.4 Madeni ya Bohari kuu ya Dawa (MSD) kwa Serikali

Serikali ilipe deni inalodaiwa na Bohari Kuu ya Dawa (MSD) lenye thamani ya **Shilingi bilioni 434.2**, kwa mchanganuo wa **Shilingi bilioni 46.4** kutoka kwenye vituo vya kutolea huduma vilivyopo chini ya Wizara ya afya, Shilingi **bilioni 83.1** kutoka kwenye vituo vya kutolea huduma vilivyopo chini ya OR-TAMISEMI na **Shilingi bilioni 305** za miradi Misonge. Ni muhimu sana madeni haya yakalipwa katika kuendelea kuulinda mnyororo wa ugavi na kuhakikisha huduma zinawafikia wananchi kwa wakati na kwa utoshelevu.

3.5 Madai ya Fedha za Mkopo za Mfuko wa Bima ya Afya (NHIF)

Serikali ilipe **Shilingi bilioni 210,291,301,794.89** ambazo ilizikopa kwenye Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF) ili kuimarisha utendaji wa Mfuko huo na kutokwamisha uendeshaji wa mfuko huu.

3.6 Utekelezaji wa Sheria ya Bima ya Afya kwa Wote

Serikali iwashirikishe wadau kutoka sekta binafsi katika kuchangia fedha za mfuko wa kugharamia bima ya afya kwa watu wasio na uwezo, kwa lengo la kuongeza fedha za kusaidia matibabu kwa watu wasio na uwezo wakati wa utekelezaji wa sheria ya bima ya afya kwa wote nchini.

3.7 Kutokukamilika kwa Miradi ya Hospitali za Rufaa za Mikoa

Serikali iweke kipaumbele cha kutoa fedha katika miradi ambayo imeanza muda mrefu ili ikamilike na kuanza kutoa huduma. Vilevile, ujenzi wa miundombinu ya hospitali nchini uende sambamba na ununuzi wa vifaa tiba ili kuleta tija kwa jamii.

3.8 Matumizi ya Mifumo ya TEHAMA

Serikali isimamie matumizi ya mifumo ya TEHAMA kwenye Hospitali za Rufaa za Kanda kwa kuanzisha mfumo uitwao *Electronic Health Management System(eHMS)* kama ilivyo kwenye Hospitali za Rufaa za Mikoa, kwa kuwa mfumo huo umeonekana kuwa msaada mkubwa katika kurahisisha utoaji wa huduma na pia kuongeza mapato.

3.9 Sheria ya kusimamia huduma ya Uvunaji, Utunzaji na Upandikizaji wa Chembechembe na Viungo vya Mwili wa Binadamu

Serikali ikamilishe mchakato wa kuandaa Sheria inayosimamia huduma ya uvunaji, utunzaji na upandikizaji

wa chembechembe na viungo vya binadamu ili kuweka namna nzuri ya utoaji wa huduma hii kwa wananchi.

3.10 Magonjwa Yasiyoambukiza

Ili kupambana na tatizo la magonjwa yasiyoambukiza, Serikali ifanye yafuatayo: -

a) Ifanye tafiti kubaini ukubwa wa tatizo la magonjwa yasiyo ya kuambukiza nchini;

b) Itoe elimu kwa jamii kuhusu vyanzo vya magonjwa hayo na namna ya kuyaepuka hususan kwa kuzingatia mazoezi na lishe; na

c) Ishirikishe sekta zingine katika utekelezaji wa afua za kujikinga na magonjwa yasiyoambukiza.

3.11 Usajili wa Vituo vya Kutolea Huduma za Afya

Serikali iunde bodi moja ya usajili wa vituo vya kutolea huduma za Afya nchini. Hatua hii itaweka ulazima wa vituo vya kutolea huduma za Afya vinavyomilikiwa na Serikali kusajiliwa kwa kukidhi vigezo kabla ya kuanza kutoa huduma.

3.12 Uimarishaji wa Viwanda vya ndani vya kuzalisha bidhaa za dawa

Ili uwekezaji wa viwanda vya kuzalisha bidhaa za dawa uweze kuleta tija kwa watanzania, Serikali ifanye yafuatayo: -

a) Iongeze kodi kwa bidhaa za dawa zinazotoka nje ya nchi ambazo zinazalishwa na viwanda vya ndani;

b) Ifufue kiwanda cha dawa cha Arusha *(Tanzania Pharmaceutical Industries)* ambacho serikali ina umiliki wa hisa za asilimia 40;

c) Iongeze kiwango cha uzalishaji wa dawa katika kiwanda cha dawa cha Keko *(Keko Pharmaceutical Industries)* ambacho Serikali ina umiliki wa hisa za asilimia 70; na

d) Itoe msamaha wa kodi kwa malighafi zinazoingizwa nchini kwa ajili ya kuzalisha bidhaa za dawa.

4.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, Napenda kukushukuru kwa kunipa nafasi ya kuwasilisha Taarifa ya Kamati mbele ya Bunge lako Tukufu. Vilevile, napenda kukupongeza kwa namna unavyoliongoza Bunge kwa umahiri mkubwa. Aidha, namshukuru Naibu Spika na Wenyeviti wote wa Bunge kwa utekelezaji mzuri wa majukumu yao.

Mheshimiwa Spika, Kwa namna ya pekee nawashukuru sana Mheshimiwa Jenista Joackim Mhagama (Mb)-Waziri wa Afya pamoja na Mheshimiwa Dkt. Godwin Oloyce Mollel (Mb)-Naibu Waziri wa Afya kwa ushirikiano wanaoipa Kamati wakati wote. Aidha, namshukuru Katibu Mkuu wa Wizara ya Afya, Dkt. Seif Abdallah Shekalage, Naibu Katibu Mkuu Ndg. Ismail Rumatila na Mganga Mkuu wa Serikali Dkt. Grace Elias Magembe pamoja na watendaji wote wa Wizara na Taasisi zake kwa ushirikiano ambao wamekuwa wakiipa Kamati wakati inapotekeleza majukumu yake.

Mheshimiwa Spika, Kipekee nawashukuru sana Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Afya na Masuala ya UKIMWI kwa ushirikiano mzuri ambao wananipa wakati wote wa utekelezaji wa majukumu ya Kamati. Wajumbe hawa wameshiriki kikamilifu katika uchambuzi wa Bajeti na kuhakikisha wanahoji ili kupata ufafanuzi wa kina wa masuala mbalimbali ambayo yamesaidia sana katika

uandishi wa Taarifa hii. Nawapongeza sana na naomba kuwatambua kwa majina kama ifuatavyo: -

1. Mhe. Elibariki Emmanuel Kingu, Mb - **MWENYEKITI**
2. Mhe. Aysharose Ndogholi Matembe, Mb - Mjumbe
3. Mhe. Bernadeta Kasabango Mushashu, Mb - Mjumbe
4. Mhe. Cecil David Mwambe, Mb - Mjumbe
5. Mhe. Christopher Olonyokie Ole Sendeka, Mb - Mjumbe
6. Mhe. Dkt. Christine Christopher Mnzava, Mb - Mjumbe
7. Mhe. George Ranwell Mwenisongole, Mb - Mjumbe
8. Mhe. Kassim Hassan Haji, Mb - Mjumbe
9. Mhe. Hassan Seleman Mtenga, Mb - Mjumbe
10. Mhe. Josephine Johnson Genzabuke, Mb - Mjumbe
11. Mhe. Juliana Daniel Shonza, Mb - Mjumbe
12. Mhe. Khalifa Mohamed Issa, Mb - Mjumbe
13. Mhe. Mohamed Lujuo Monni, Mb - Mjumbe
14. Mhe. Mrisho Mashaka Gambo, Mb - Mjumbe
15. Mhe. Seif Salum Seif, Mb - Mjumbe
16. Mhe. Shamsia Azizi Mtamba, Mb - Mjumbe
17. Mhe. Zubeida Khamis Shaib, Mb - Mjumbe
18. Mhe. Agness Mathew Marwa, Mb - Mjumbe
19. Mhe. Jacquline Andrew Kainja, Mb - Mjumbe

Mheshimiwa Spika, Napenda kuwashukuru Watumishi wote wa Ofisi ya Bunge chini ya Uongozi wa Katibu wa Bunge Ndugu.

Baraka I. Leonard kwa kuiwezesha Kamati kutekeleza majukumu yake vema.

Mheshimiwa Spika, Baada ya maelezo hayo, sasa naliomba Bunge lako Tukufu likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Afya (Fungu 52) kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 kama yalivyoombwa na mtoa hoja.

Mheshimiwa Spika, Naomba kuwasilisha na naunga mkono hoja.

Elibariki E. Kingu (Mb),

MWENYEKITI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA

AFYA NA MASUALA YA UKIMWI

2 Juni, 2025